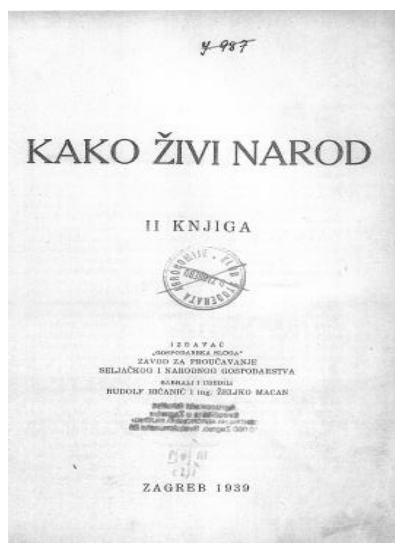

Prilog 5.5. Horvat, B. (1939). Dalmatinski pastiri na bosanskim planinama.... Iz Bićanić, R., Ž. Macan, 1939. Kako živi narod. II knjiga. Izdavač: Gospodarska sloga, zavod za proučavanje seljačkog i narodnog gospodarstva, Zagreb.

2. Dalmatinski pastiri na bosanskim planinama...

Vitoroga i Sator zajedno s Radušom sačinjavaju jedinstveni planinski sklop, koji se je smjestio između skoplanske kotline u gornjem toku Vrbasa s istoka, a zapada Dinare, odnosno polja Livanjskoga.

Pašnjaci i planinske livade na Šatoru su vlasništvo šumske uprave. Oni obuhvataju površinu od 3.270 ha, prema podacima šumske uprave u Glamoču, u čiju nadležnost spada taj kompleks livada i pašnjaka.

Ta površina nije jednolična. Jedan veliki dio njezin uzimaju strmi obronci i vrhovi najviših bregova, te kamenje i krš, no drugi također veliki dio, naročito u dugodolinama u sredini masiva pokriva vrlo bujna vegetacija. I način iskorišćavanja nije isti. Izgleda, da su neki najbolji dijelovi uzurpirani, te ih pojedini jači gospodari iskorišćavaju kao livade, dok se selima bliže površine iskorišćavaju za seoske pašnjake, a u najviše dijelova dolaze ovčari iz Dalmacije, koji cijelo ljeto probave u planini, o čemu će se još govoriti.

I Sator, kao i ostale planine onih krajeva, oskudijevaju vodom. Ali ne čitav. Na sjeverozapadnom podnožju najviših vrhova nalazi se jezero, koje dobiva vodu iz nekoliko izvora van jezera i u samom jezeru. Voda je vrlo bistra i hladna. Osim toga ima ovdje obilno Bulino vrelo, koje je dovoljno za čobane, dok se stoka napaja na jezeru. To jezero igra veliku ulogu u životu šatorskih stočara i postoje posebni propisi za upotrebu i prilaz. Od glavnog grebena prema jugoistoku ima veći broj vrela također, ali ona gotovo sva presuše ljeti. Tu se ljudi i stoka pomažu snijegom iz dubokih provalija. Tako smo na livadama u Medugorju kod Bjekića našli velik komad snijega, baš donešenog, postavljen na

suncu na jednoj kosoj dasci. Snijeg se polako topi i s daske kaplje u postavljenu posudu. Na taj način opskrbljuju se vodom i na Vitorozi čobani te nas je takvom vodom podvorio Savan Mitrić pod vrhom Vitoroge.

Pod samim vrhom, na malom zaravanku više Šatorskog jezera, naišli smo na dvije kolibe dalmatinskih čobana. S njima smo proveli čitavo poslije podne i večer. Oni su napasali svoje ovce na pašnjacima, koji spadaju pod upravu državnih šuma u Glamoču. Drugi dan na livadama u Medugorju naišli smo na jednu grupu pastira, koji su se nastanili u košarama Koste Bjekića iz Popovića.

Ovce na paši

Prema podacima šumske uprave u Glamoču, u čiju nadležnost spadaju pašnjaci na Šatoru, bila su prijavljena za ispašu četiri društva dalmatinskih čobana:

Jako Jakelić iz Pakova kotar Knin	sa 1900 ovaca
Niko Blaće iz Danilo-Birnja, kotar Šibenik	sa 1800 ovaca
Ivan Jakelić iz Pakova, kotar Knin	sa 950 ovaca
Mijo Vukmirović iz Vrbnika, kotar Knin	sa 1350 ovaca
Ukupno	6050 ovaca
	i 35 goveda